

Taula

Pròleg, de Jaume Alonso-Cuevillas	11
Introducció: «No s’hi atreviran»	21
CAPÍTOL 1: Gonzalo Boye i el litigi estratègic.	33
CAPÍTOL 2: Espanya es perd a Flandes	53
CAPÍTOL 3: Fins a les clavegueres.	77
CAPÍTOL 4: Alemanya marca el camí.	91
CAPÍTOL 5: «No us endureu la nostra Clara»	113
CAPÍTOL 6: Suïssa tanca la porta	133
CAPÍTOL 7: Bob-Dogi i la desesperació de Llarena	147
CAPÍTOL 8: El contraatac.	173
Epíleg, d’Aamer Aawar.	205
Cronologia	227

CAPÍTOL 1: Gonzalo Boye i el litigi estratègic

Circulen fotografies del perfil de Carles Puigdemont retallat en una finestra il·luminada amb un llum d'oficina fluorescent. Se'l veu assegut, parlant amb algú que queda fora del marc de la finestra. Deu ser amb el jutge, o amb el fiscal. L'acompanya un home d'uns seixanta anys, calb i amb ulleres, amb posat seriós, que seu al seu costat. Aquesta fotografia és pràcticament tot el que tenim i que sabem de l'interrogatori que fa hores que dura a les oficines de la Fiscalia de Brussel·les. Fa cinc hores que Puigdemont i els consellers Toni Comín, Clara Ponsatí, Lluís Puig i Meritxell Serret hi són, després d'haver-se lliurat voluntàriament a les autoritats belgues a primera hora del matí. La impaciència i el neguit augmenten entre la gent que hi ha al carrer, a l'exterior de l'edifici del Boulevard de Waterloo de la capital belga. Hi ha desenes de periodistes de mitjans de tot el món i manifestants que donen suport als membres del Govern que hi declaren. Fan passar com poden, sota la pluja fina, les hores d'aquest vespre fred de diumenge de començament de novembre.

Fa nou dies de la declaració d'independència al Parlament de Catalunya; sis de la sortida a l'exili d'una part dels membres del Govern i de la presentació d'una querrela per rebel·lió, sedi-

ció i malversació per part del fiscal general de l'Estat, José Manuel Maza. I en fa tan sols tres que la jutgessa de l'Audiència Nacional espanyola, Carmen Lamela, ha enviat a la presó el vicepresident del Govern de Catalunya, Oriol Junqueras, i set consellers més: Dolors Bassa, Meritxell Borràs, Joaquim Forn, Carles Mundó, Raül Romeva, Josep Rull i Jordi Turull. La societat catalana encara està en estat de xoc per l'empresonament de més de mig Govern i per l'exili del president i la resta de consellers; per la rapidesa amb què s'han succeït els esdeveniments; per la humiliació, pel menyspreu institucional, pel maltractament que han arribat a patir els presos en mans de la Policia espanyola en el trasllat des de les dependències de l'Audiència fins a les presons; per la intransigència, per l'abús de la presó preventiva. Pel càstig i l'escarment públic humiliant.

L'impacte d'aquests fets és molt viu i les hores de declaració a l'edifici de la Fiscalia de Brussel·les davant del jutge d'instrucció belga es fan insuportables, inacabables per a tothom qui espera saber què decidirà sobre la situació de Puigdemont i dels consellers. La tensió política i social que viu el país és enorme. Aquesta serà la primera vegada que un jutge d'un altre Estat farà públic el seu criteri sobre aquest cas. Per més que sigui en un estadi molt inicial, per més que sigui un tràmit, servirà per contrastar-lo amb el criteri que empeny la maquinària repressiva de l'Estat espanyol a esclafar els dirigents independentistes catalans. I és el primer test per a l'estratègia jurídica de defensa dels exiliats, complexa i ambiciosa, que tot just aquests dies, amb missatges, trucades urgents i vols d'avió, comença a prendre forma.

Mentre no arriben notícies sobre la decisió del jutge, a la xarxa van circulant fotografies com la del president durant la declaració; també s'hi veuen alguns consellers, caçats pels teleobjectius enfocats a les finestres de l'edifici de la Fiscalia. El neguit cou més quan arriben a l'entrada uns quants furgons de la Policia. Els periodistes els compten: tres, quatre... N'hi ha un per a cadascun d'ells? Els tancaran a la presó, també a Bèlgica? La notícia de la decisió sembla a punt d'esclatar. Si la decisió és de llibertat condicional, el contrast amb la situació dels presos a Estremera, Soto del Real i Alcalá Meco serà molt notable. Des de fa uns dies, el primer ministre belga, el való Charles Michel, té feina per contenir, per prudència diplomàtica, les declaracions dels seus ministres, com el d'Interior, el flamenc Jan Jambon, que ha denunciat que Espanya hagi posat per davant les lleis nacionals al respecte a la Convenció dels Drets Humans. Fins i tot l'exprimer ministre belga, el socialista Elio Di Rupo, declara que l'impactaria molt que la justícia belga fiqués a la presó Puigdemont. «Puigdemont ha abusat de la seva posició, però Rajoy s'ha comportat com un franquista autoritari. Trobem el camí d'una Espanya més federal.» La cultura política belga sembla que no és precisament com l'espanyola. I la justícia belga?

El camí de la lluita per la defensa dels membres del Govern exiliat tot just acaba de començar. Independentment de la situació en què quedin des d'ara el president i els consellers, la decisió sobre l'euroordre enviada per Carmen Lamela contra Puigdemont, Comín, Ponsatí, Puig i Serret encara no s'haurà pres. La jutgessa espanyola en demana l'extradició per rebel·lió, sedició i malversació. Però els advocats de la defensa sembla que

tenen el camí apamat. Destaca, aquells dies, la funció de Gonzalo Boye, que reivindica a tots els mitjans on comença a fer declaracions un principi fonamental de la defensa que planteja: ells no han fugit, de cap manera. «Tal com ha ratificat la justícia belga, en tot moment s'ha actuat amb transparència i amb lleialtat processal per part de les defenses. S'han presentat voluntàriament a les autoritats belgues perquè mai no han tingut la intenció de fugir de l'acció de la justícia. Només han buscat la manera de defensar-se allà on se'ls garanteixin els seus drets fonamentals, tal com es demostra dia rere dia. S'ha començat el primer tràmit del procediment i ara és quan comença la batalla jurídica que ajudarà tots els investigats. Ens personem voluntàriament a l'Audiència Nacional i, ara, davant de les autoritats belgues. No tenim por de la justícia, sinó de la injustícia.» Boye escriu tot això a Twitter la tarda de la declaració dels exiliats davant del jutjat d'instrucció belga.

Però aquell dia ell no és a Brussel·les. Al llarg de la setmana, ha anat parlant per telèfon amb els seus clients, Toni Comín i Meritxell Serret, a qui amb prou feines coneix. Fins i tot va haver de buscar informació sobre ells a corre-cuita per saber quina cara feien. El dissabte 28 d'octubre, l'endemà de la declaració d'independència, el també advocat i tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona, Jaume Asens li va trucar. El paper d'Asens és fonamental per entendre l'estratègia de defensa dels exiliats, perquè ell és conscient que els advocats a Barcelona no tenen prou experiència en el funcionament dels processos d'extradició, i veu de seguida, tot just a començament d'octubre, el perill real d'empresonament que corren els membres del

Govern. Per això contacta amb el seu amic Toni Comín, a qui fa veure la necessitat urgent de pensar en la possibilitat de l'exili. Una opció que els consellers no acabaven de veure gens clara unes setmanes abans de la declaració d'independència. Hi havia una concepció de l'exili basada en la nostra memòria històrica més recent, la memòria republicana, que dibuixava la sortida del país com un trencament amb la família i amb el país sense cap mena de garantia de no ser extradit a la primera de canvi. Veien l'exili en general com una cosa llunyana i abstracta, com una opció pitjor que no pas la presó. Asens sabia que l'exili podia ser ara la sortida necessària per evitar l'empresonament, i mitjançant el conseller Comín va aconseguir que fos una opció que es plantegés seriosament entre els membres del Govern. I Asens va pensar que la persona més adient per poder ajudar a concretar-ho era Gonzalo Boye, un advocat de gran prestigi internacional i amb un gran coneixement i amb contactes a l'Audiència espanyola i al Tribunal Suprem.

Per això li va trucar el dia 28, per demanar-li consell. Volia saber què faria ell en aquella situació. I Boye li va respondre que havien de marxar tots immediatament, perquè el dilluns mateix, 30 d'octubre, hi hauria la presentació d'una querella, una citació, mesures cautelars i tots tancats a la presó. Boye va dir a Asens que calia que marxessin a Europa per mirar de defensar-se; li va comentar una sèrie de pautes jurídiques. Asens li va demanar que les hi passés per escrit, per fer-les arribar als polítics. Es van adonar que era una bona estratègia, traslladar el conflicte jurídic a l'estranger, internacionalitzar-lo en l'àmbit europeu, per demostrar que els fets pels quals se'ls persegueix a

l'Estat espanyol no són delictes als països democràtics. Evidenciar això és fonamental en l'estratègia en què pensa Boye. L'advocat veia a venir l'onada repressiva que estava a punt de desencadenar el fiscal general de l'Estat, José Manuel Maza, que, efectivament, el 30 d'octubre, presenta el document de la querrel·la, batejat cínicament amb el nom de *Más dura será la caída*, i que assumeix la jutgessa Carmen Lamela. L'elecció de l'exili per part de Puigdemont i d'alguns consellers és ferma. On poden anar? El 28 d'octubre, el ministre d'Immigració belga ofereix la possibilitat de concedir asil polític a Puigdemont. El primer ministre, Charles Michel, surt a apagar l'incendi polític i diplomàtic d'aquelles declaracions. És clar que es mouen coses, aquells dies, però pràcticament no es fa res públic. L'asil polític n'és una, però no és l'opció que té més números. L'estratègia jurídica que comença a dissenyar Boye per als exiliats implica confrontar amb un sistema judicial europeu, com el belga, la persecució política que l'Estat espanyol engegava. I l'advocat deixa clar que no es tracta d'evadir l'acció de la justícia, sinó la de la injustícia; d'exercir el dret de tenir un tracte imparcial i la millor defensa possible.

Quan els membres del Govern amb qui va parlar Asens van donar el vistiplau a l'estratègia, l'advocat xilè es va implicar ben aviat en el cas. L'avalava una experiència àmplia i de primer nivell en casos d'extradicions i de litigis a escala internacional. Va plantejar de seguida, en aquell primer document enviat als membres del Govern, cinc països per defensar-se a l'exili amb una anàlisi sobre les jurisdiccions respectives: Alemanya, Bèlgica, els Països Baixos, el Regne Unit i Irlanda. Podia ser qualsevol

d'aquells cinc. Alemanya era l'opció que, d'entrada, més agradava a Boye, per l'impacte que podia tenir la internacionalització jurídica en una primera potència de la UE i per les garanties que donava la justícia alemanya en un procés d'extradició com el que estava a punt d'engegar la justícia espanyola. Però Boye feia poc que havia portat el cas d'una extradició a Turquia d'un ciutadà alemany, i el Govern de Merkel havia rebut molta ajuda, en aquell cas, del Govern espanyol. Boye s'ensumava la possibilitat que hi pogués haver alguna mena d'intercanvi de favors, no ho va veure clar, i va descartar l'opció alemanya en benefici de la belga: el domini del francès per part dels exiliats hi ajudava, i també la distància que s'havia de recórrer, relativament curta. Bèlgica va ser l'opció triada finalment. A l'exili, Gonzalo Boye esdevenia, a més de l'advocat de Comín i Serret, el coordinador d'una estratègia de defensa jurídica que a començament de novembre ja podia donar un primer resultat tangible que evidenciés a escala internacional la desmesura de la repressió judicial espanyola. Mentre es començava a ordir aquesta estratègia, a Catalunya els advocats es posaven les mans al cap amb l'ordre de la jutgessa Lamela d'empresonar els seus clients, de ficar a la presó més de mig Govern de Catalunya. Era el 2 de novembre.

Boye és una cara coneguda i un referent per a tothom qui estigui mínimament vinculat al món de la justícia. Jaume Asens feia uns quants anys que el coneixia, perquè tots dos es van implicar, l'any 2006, en la defensa de Rodrigo Lanza en el cas pel judici del 4-F, el de *Ciutat Morta*. Ell era l'advocat i Asens hi participava com a observador. Després, Boye va protagonitzar alguns dels judicis més mediàtics dels últims anys, com el de

l'11-M, on representava una víctima xilena dels atemptats. La sentència condemnatòria contra els autors de la matança va ser una victòria per a ell com a professional, i el va catapultar mediàticament. Després, va impulsar la causa contra Israel en nom del Centre Palestí per als Drets Humans pel bombardeig del barri palestí d'Al Daraj, a Gaza, el 2002, amb nombroses víctimes civils; una querella contra l'exministre de Defensa israelià i sis militars que va assumir l'Audiència Nacional espanyola i que va generar una forta tensió diplomàtica amb Israel. Boye recorda amb emoció que per aquell cas va cobrar un plàtan i una poma, que és l'única cosa que els afectats li van poder pagar. Cada vegada anava guanyant més prestigi com a advocat defensor de drets humans en l'àmbit internacional. També va portar la denúncia contra els assessors de l'expresident dels Estats Units, George W. Bush, per haver dissenyat una falsa estructura jurídica que emparava les detencions i els abusos que es cometien a la base de Guantánamo. El 2014, va rebre una trucada del seu col·lega alemany Wolfgang Kaleck convocant-lo a una reunió a Berlín per un tema important; una reunió secreta en què li van demanar si volia formar part d'un equip amb cinc advocats més de primer nivell per a la defensa d'Edward Snowden, l'extreballador de la CIA i de la NSA perseguit pel Govern dels EUA per haver revelat els programes de vigilància massiva de milions de ciutadans a tot el món amb la complicitat de grans companyies i de serveis d'intel·ligència estatals. Va dir que sí. Boye esdevenia un advocat de renom a escala internacional. Tot un referent per a casos emmarcats en l'anomenat *litigi estratègic*, un concepte creat pel seu amic Kaleck. I el cas

català en podia ser un. Què vol dir, el litigi estratègic? Que, atesa la impossibilitat de defensar alhora tots els casos individuals de violació d'un dret fonamental, com, posem per cas, la llibertat d'expressió, l'èxit en la defensa d'un cas únic, que sigui emblemàtic, ho pot fer caure tot. Si vols aterrar un mur i no tens prou capacitat per trencar totes les parts d'aquest mur, n'hi ha prou que piquis insistentment en una d'aquestes parts i hi obris una escletxa, perquè es vagi fent gran i finalment el tombi. La defensa d'un cas emblemàtic pot constituir un precedent per modificar lleis injustes o criteris judicials que siguin restrictius en matèria de drets humans. El dret pensat per canviar realitats socials injustes.

Quan Jaume Asens s'hi posa en contacte per demanar-li ajuda en el cas de l'ofensiva jurídica que s'abraona contra els membres del Govern català, Boye veu que té entre mans un nou cas de litigi estratègic: amb la defensa dels polítics catalans represaliats es pot posar de manifest la repressió que pateix tot un poble i les violacions de drets contra tot un col·lectiu. Es pot establir, amb aquest cas, un nou precedent sobre la llibertat d'expressió i els drets polítics dels ciutadans; no tan sols a Catalunya, sinó a Espanya i també al conjunt d'Europa. Tot això és el que Boye veu que hi ha en joc: el dret de manifestar-se, d'expressar l'opinió, de discrepar en públic, de permetre l'exercici del dret de vot; de preservar tot allò que va significar el 20 de setembre davant de la conselleria d'Economia, les votacions i la defensa dels col·legis durant el primer d'octubre...

Per a un desafiament jurídic tan excepcional, calia l'ajuda d'advocats excepcionals. El nom de Boye no va ser l'únic, de bon

començament. Els dies i les setmanes previs a la declaració d'independència, hi va haver membres del Govern que van consultar la possibilitat de l'exili amb diferents advocats, o amb grups d'advocats. Alguns van contractar-los *ad-hoc*; amb uns altres hi van fer consultes més o menys informals. La idea de l'exili, doncs, ja s'havia plantejat força dies abans del 27 d'octubre; i també la de demanar asil polític, de demanar protecció o algun tipus d'ajuda en uns altres països. Es van estudiar diverses possibilitats i se'n va parlar amb diversa gent. Però alguns dels advocats amb qui es van fer aquestes consultes, professionals que treballen tant al país com a l'estranger, no van continuar tenint una funció activa, i han preferit que la seva tasca d'assessorament quedi en l'anonimat.

En canvi, Gonzalo Boye s'hi implica del tot i planifica l'estratègia de defensa a l'exili. La seva personalitat traspasa amb facilitat les pantalles; és un advocat avesat als mitjans de comunicació, a l'intercanvi ràpid d'impressions, a explicar de manera concisa, contundent i entenedora conceptes jurídics d'una gran complexitat, amb un punt d'ironia i un sentit de l'humor molt peculiar, una mica britànic, esmolat. Ell diu que no en té, de sentit de l'humor, però el sap fer anar molt bé en les intervencions en una sala de judici, fins i tot en textos jurídics, en els recursos que presenta a algun magistrat més obstructor que no pas instructor a qui arriba a treure de polleguera. Fa gala d'un coneixement extensíssim de tot el corpus jurídic que ha de dominar en un cas concret i d'un gran domini del factor mediàtic.

Però ell no havia de ser advocat, i si ho va acabar sent va ser perquè el van tancar a la presó, a Carabanchel, condemnat per

l'Audiència Nacional espanyola, el 1996, per col·laboració en el segrest de l'empresari Emiliano Revilla per part d'ETA. Boye tenia trenta-un anys quan va ser condemnat.

Gonzalo Boye Tuset va néixer el 1965 a Viña del Mar, a Valparaíso (Xile). La seva mare, Angelica Tuset, és néta d'un català del barri de Gràcia, Tomàs Tuset, un home vidu que va marxar a Xile amb tots els seus fills buscant un futur millor. Boye és fill d'una família benestant, on la figura del pare i la de la mare són contraposades ideològicament. La mare, llicenciada en Dret i de dretes, «l'última pinochetista que deu quedar a Xile», en paraules d'ell; el pare, amb arrels alemanyes, periodista i francmaçó, un home d'esquerres, un bohemí, amic d'Allende. Políticament i ideològicament, Boye connectava més amb el pare. Quan va fer els divuit anys, se'n va anar a Alemanya a estudiar Ciències Polítiques i Econòmiques a la Universitat de Heidelberg. Fins als vint-i-dos anys. I després, amb la seva primera dona, se'n va anar a Espanya, en un moment en què, econòmicament, era un país d'oportunitats. Eren els anys preolímpics. Ell es dedicava, aleshores, a l'assessorament d'empreses. Fins que el 1992 la Policia espanyola el va detenir al garatge de casa seva, a Pozuelo de Alarcón (Madrid), acusat de col·laboració amb ETA. Es trobava al lloc equivocat, amb la persona equivocada i en el moment equivocat.

Van interrogar Boye per la seva relació amb un dels caps del grup revolucionari xilè MIR, René Valenzuela, que havia tingut una funció important en grups armats llatinoamericans d'esquerres. En aquella operació policíaca i jurídica van voler neutralitzar Valenzuela, i, de passada, van arrasar Boye. I també un

amic seu, Ramiro Silva, a qui Boye va conèixer quan es va establir a Madrid. Els cinc dies que va passar tancat i incomunicat en un calabós de la Policia, va ser colpejat i torturat. El van tancar a la presó a l'espera de judici. En aquell moment, la seva filla tenia un any. «No sortiràs de la presó fins que la teva filla es casi», li va dir un dels policies que l'havia detingut. Uns quants anys més tard, ell mateix va prendre declaració a aquell agent. Però això, ell, en aquell moment, no s'ho podia ni imaginar. La vida de Gonzalo Boye començava a canviar radicalment. En el moment de la detenció, vivia amb la seva companya, la Nina, a qui havia conegut durant els anys d'universitat a Heidelberg. Quan va poder parlar amb el seu pare per primera vegada des de la detenció, a través d'un vidre de la presó d'Alcalá Meco, va saber que la dona i la filla estaven bé. Era el que més el turmentava aquells dies d'incomunicació.

El 1993, va sortir en llibertat amb fiança a l'espera de judici, i es va poder retrobar amb elles. Va poder tornar a viatjar i a treballar. La data del judici es va fixar per al maig del 1996. La seva segona filla havia nascut set mesos abans, l'octubre del 1995, el mateix dia que es va assabentar per la premsa que la Fiscalia li demanava quinze anys de presó pel segrest de Revilla. Però si ell no havia fet res, com podia ser que hagués d'estar tants anys tancat? Què hi havia contra ell?

El dia de l'inici del judici, Boye i els altres xilens acusats van veure que un d'ells, Ramiro Silva, no hi era. Havia fugit. I va resultar que Silva era l'únic testimoni que hi havia contra Boye, perquè havia declarat contra ell que havia aportat un cotxe i que havia ajudat al pis que ETA va fer servir per al segrest, i que n'es-

tava al cas, de tot plegat. Per què ho va fer, Ramiro Silva? Per què els va inculpar? No ho van saber mai del cert. El cas és que Silva no es va presentar ni al judici, i el principal afectat, Emiliano Revilla, va declarar que no coneixia de res Boye, que no l'havia vist mai. A mesura que avançava el judici, amb l'únic testimoni que hi havia contra ell fugit i sense proves creïbles en contra seva, cada vegada ho veia tot amb més optimisme. Era evident que no tenia res a veure amb aquell afer. Però, quan quedaven pocs dies per al final del judici, la fiscal ja va demanar que els acusats entressin a la presó preventivament. La cosa feia mala espina. I, efectivament, la sentència va ser condemnatòria: catorze anys de presó per col·laboració amb organització terrorista. El relat sobre què havia passat, independentment de les proves i de la veracitat dels fets descrits, era predeterminat. Va veure que no hi havia cap marge per canviar-ho: la condemna semblava decidida des del moment mateix que l'havien detingut. Els ecos d'aquell procés, en què va haver de comparèixer davant del jutge Bueren a l'Audiència Nacional espanyola, van ressonar a Boye més de dues dècades després, quan va sentir parlar sobre com procedien una jutgessa de nom Carmen Lamela i un jutge de nom Pablo Llarena: una única versió, unilateralitat absoluta, i no entrar mai a acceptar les proves de la defensa; més aviat, capgirar-les i fer-les servir com a elements incriminatoris.

Boye va entrar a la presó de Carabanchel. Ja tenia dues filles. A la segona visita, quan la filla petita, de menys d'un any, va intentar tocar el seu pare a través del vidre que els separava, quan va començar a gesticular angoixada i impotent de no poder-ho fer, de no entendre per què no s'hi podia atansar, Boye va dir

prou. No va deixar que el visités mai més a la presó. Es tractava d'evitar humiliacions i contradiccions per a una nena tan petita. I així va ser.

Durant els anys a la presó, Boye es va dedicar a córrer i a estudiar. Va decidir que es trauria la carrera de Dret. Sí, va acabar fent allò que hauria volgut la seva mare, però per un desencadenament de fets que ella no s'hauria imaginat mai, i que va trigar molts anys a assimilar. Boye es va adonar que *alguna cosa* havia passat perquè el condemnessin. I volia saber quina era *aquella cosa*; què era allò que el va portar a haver de passar finalment set anys, onze mesos i vint-i-nou dies tancat a la presó sense haver tingut res a veure amb aquell segrest. «Alguna cosa deu haver fet en Boye», ha sentit a dir més d'una vegada durant molt de temps. «No m'importa gens què pensi la gent d'aquest cas. L'important és què en penso jo», diu Boye al documental *Boye* (2016), dirigit per Sebastián Arabia i que repassa la seva vida intensa, difícil i apassionant. Amb el temps, va entendre els errors tècnics que es van cometre perquè acabés engarjolat; què s'hi hauria pogut fet, com hauria organitzat la seva defensa. I una de les coses que hauria fet és denunciar les tortures que va patir, per arribar fins al final. Hauria fet una defensa més proactiva, hauria fet servir una documentació i unes proves que evidenciaven que ell no tenia res a veure amb aquell segrest que aleshores la seva defensa no va arribar a fer servir. Boye va entendre que l'error del seu advocat al judici va ser plantejar que tota persona és innocent mentre no es demostrï el contrari. A l'Audència espanyola, no; has de demostrar que ets innocent, perquè d'entrada ja estàs condemnat.

Aquells anys, va comprovar de primera mà els mètodes que gastava la Policia espanyola, els maltractaments durant els primers dies de la seva detenció, com els jutges responsables hi feien els ulls grossos, com ningú no deia res; va veure que ell no era l'únic, que aquell mateix any, el 1992, els independentistes detinguts durant l'Operació Garzón també van ser torturats. Va veure com «l'Audiència Nacional s'havia transformat en una màquina de triturar carn humana», en paraules seves, i es va mantenir ferm, l'any 1996, quan va ser empresonat, quan li van oferir ser a casa per Nadal si empastifava el membre d'ETA Josu Ternera en el segrest de Revilla. S'hi va negar; perquè si ell no havia participat en el segrest, com havia de saber si algú altre ho havia fet? I, doncs, va continuar a la presó, estudiant Dret. I s'hi va estar set anys més.

Durant aquell temps, va fer amistat amb alguns presoners polítics. «A la presó hi ha una barrera cultural molt forta. Molt. Érem pocs els qui llegíem llibres i la premsa. Aquells presos, vaig conèixer. Com els catalans del 1992: David Martínez i Sala, Jordi Bardina, Esteve Comellas. I alguns presoners bascos, també.» Ho explica en una entrevista a *VilaWeb* amb Andreu Barnils, on diu com entén la seva praxi professional ara mateix, tenint en compte que ell no és pas independentista. Ell es defineix com a internacionalista, i el fet que ara defensi independentistes no li suposa pas cap mena de problema: «En el fons, defenso el seu dret de decidir, d'expressar-se, el dret d'autodeterminació i les llibertats civils fonamentals. Per a ells i per a tothom. Hi ha casos que van més enllà dels defensats».

I aquí és on som el vespre del 5 de novembre del 2017. Puigdemont, Puig, Comín, Serret i Ponsatí declarant en un despatx de la Fiscalia de Brussel·les davant d'un jutge d'instrucció que té a les mans una decisió que pot implicar l'obertura d'una primera escletxa per a la defensa dels drets no tan sols dels acusats, sinó dels drets col·lectius del poble que s'ha mobilitzat durant tota aquesta tardor. És clar, el litigi estratègic. El cas català n'és un, perquè, posant de manifest els abusos amb què es reprimeix l'independentisme, es poden posar en crisi els mètodes i el funcionament de tota la cúpula judicial espanyola. És un litigi estratègic com aquells en què Boye havia lluitat anteriorment amb el seu amic i mentor Wolfgang Kaleck, l'advocat alemany amb qui va bregar en casos de defensa de drets humans de tanta transcendència a escala internacional com els dels abusos als centres de detenció de Guantánamo i d'Abu Ghraib, i com la defensa d'Edward Snowden. En tots els casos que ha portat, a Boye l'ha mogut la determinació de denunciar els abusos del poder. I la voluntat d'aturar-los. «Quan em llevo, sé que aquell cas el guanyaré. El que passi després ja és una altra cosa. Però la convicció que es pot guanyar és important», explica. És la convicció que transmet al programa *El Objetivo*, de La Sexta, aquell vespre, on se'l convida per parlar mentre el jutge belga està a punt de prendre una decisió transcendental. Ell encara s'ho mira de lluny, ni tan sols no ha tingut temps d'anar a Bèlgica per parlar personalment amb els seus clients. La periodista Ana Pastor el punxa:

—Per què Brussel·les? Per què Bèlgica? Molta gent respon que perquè és un laberint judicial. Aquesta és la raó per la qual

els seus defensats han triat aquell país i no un altre? Podrien haver anat a França, a Alemanya. Per què Bèlgica, advocat?

—Nosaltres, abans no sortissin d'Espanya, vam fer un estudi de com les diverses jurisdiccions tractaven el tema de les euroordres, i vam concloure que els millors escenaris eren tres, i d'aquests vam triar Bèlgica.

—Aleshores sí que intentaven escapar-se de la justícia espanyola, malgrat que ells insisteixen que no ho han fet, que s'han presentat a la justícia belga. Però la jutgessa Lamela sí que la intentaven evitar.

—No, no. De la justícia no se n'han escapat; s'han escapat de la injustícia, que és diferent. Ells s'han posat immediatament a disposició de les autoritats belgues. Hem mantingut un contacte directe amb la Fiscalia belga, que ha deixat molt clar a tot el món que ha estat en contacte amb les defenses i, per tant, no hi havia res per amagar. Ells abandonen el país abans fins i tot que hi hagi cap querella.

—Però sabent que podia arribar, aquesta querella. Ja es veu què va passar amb Jordi Sànchez i Jordi Cuixart.

—Podia passar qualsevol cosa, però en matèria jurídica s'ha de garantir al defensat la millor estratègia possible. I el que hem dit és: On es poden defensar? On hi haurà una imparcialitat absoluta? Allà. Perquè al jutjat central número tres, no n'hi ha.

La conversa continua, amb un requadre amb imatges en directe de les finestres de l'edifici de la Fiscalia; i amb un altre requadre en què es veu la munió de periodistes que esperen la notícia. Boye parla en un plató de televisió, en aquell moment, de les línies estratègiques bàsiques de la defensa, d'allò que es

pot dir públicament, mentre a l'edifici del Boulevard de Waterloo de Brussel·les uns altres advocats ja les van posant en pràctica. La dimensió jurídica i la dimensió mediàtica. Boye controla perfectament els ritmes d'una cosa i de l'altra, i el sentit estratègic que té dir segons què en segons quin moment. I arriba el moment en què és ell qui diu al plató de La Sexta, sorprenentment, que la decisió ja s'ha pres, i que el jutge belga deixa en llibertat amb mesures cautelars Puigdemont i els consellers exiliats. Podran circular en llibertat per Bèlgica i s'hauran de presentar al jutjat quan els ho demani la justícia belga. L'impacte és enorme: el contrast dels fets entre el tractament que en fa en un primer moment la justícia belga i el que en fa la justícia espanyola és revelador. No hem entrat encara en el fons de la qüestió, però la diferència de tracte mentre no es resol la querrel·la és formidable: per què l'Audiència Nacional espanyola fica una gent a la presó de manera incondicional, i un jutge de Brussel·les, que es mira l'afer amb una distància geogràfica i política, troba excessiva aquesta mesura? S'acaba d'obrir una esquerda al mur. Caldrà veure si s'eixampla amb la decisió que haurà de prendre d'ací a uns dies un altre jutge belga competent sobre l'extradició del president i els consellers. Però ja s'ha trencat una part substancial del relat mediàtic, polític i judicial espanyol: no són fugits de la justícia, no s'han fet escàpols, s'han presentat de seguida a les autoritats belgues, hi han declarat, el jutge ha decidit que podien quedar en llibertat i s'hi han posat a disposició. «No s'han escapat de la justícia, sinó de la injustícia», en paraules de Boye. Ara s'obre un espai d'un mínim de quinze dies en què es comencen a moure fils a tots els nivells: la Fiscalia

espanyola pressiona la Fiscalia belga, que en principi assumeix l'acusació contra els membres del Govern exiliats. Però els advocats també s'han activat, i ara, esperonats per aquest primer èxit a Brussel·les, despleguen l'estratègia que ha dissenyat Boye.

La decisió de deixar en llibertat provisional Puigdemont i els consellers ja és pública, perquè un dels seus advocats l'ha anunciada. Però ningú de dins de l'edifici de la Fiscalia no n'ha dit res. Els periodistes que fa hores que esperen sota el cel fosc i plujós de Brussel·les tenen una certa sensació de frustració i de cansament. S'apaguen els llums de les oficines. L'edifici queda a les fosques. S'obre la porta, i un home vestit de negre i amb barret surt caminant de pressa sense fer declaracions. Corredisses, tempesta de flaixos de càmeres, crits de fons de «No esteu sols!». Aquest home és qui ha acompanyat Puigdemont i els consellers durant les cinc hores d'interrogatori davant del jutge. És Paul Bekaert, tot un referent internacional en la defensa dels drets humans i expert en casos d'extradicions. Un vell conegut de la justícia espanyola. No seria el primer cop que la derrota.

Poc després, s'obre una porta doble del mateix edifici. Es veu un garatge il·luminat per una llum blanca. Se sent el soroll llunyà d'unes sirenes. Potser no tenen res a veure amb tot això. De dins del garatge, en surt una furgoneta blanca amb els vidres tintats. És metrallada pels flaixos de les càmeres, que proven a veure si per ventura alguna d'aquestes ràfegues de llum il·lumina els rostres en la fosca, dins del vehicle, dels membres del Govern legítim de Catalunya que queden en llibertat. No se'n veu cap; queda en la imaginació de cadascú veure'ls relaxats, potser somrients, asseguts els uns al costat dels altres sabent que poden

continuar fent vida i fent discurs polític fora de les reixes d'una presó. Hi ha alleujament en l'escena, i també la ràbia de pensar que només uns dies enrere unes altres furgonetes van portar en condicions humiliants i vexatòries els altres consellers i el vice-president del Govern fins a presons espanyoles. La tensió entre una escena i una altra, entre un trajecte cap a la reclusió i un altre cap a la llibertat, obre una bretxa d'injustícia que amb el temps s'anirà fent més i més gran.